

WYMAGANIA EDUKACYJNE NA POSZCZEGÓLNE OCENY DO PROGRAMU NAUCZANIA „SPOTKANIA Z FILOZOFIĄ” DLA LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCEGO I TECHNIKUM

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2018 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej.

Wymagania na ocenę wyższą obejmują również wymagania na ocenę niższą.

Numer i temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
1. Czym jest filozofia? Definicja i działy filozofii	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pochodzenie nazwy „filozofia” • wymienia dziedziny filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia pytania filozoficzne od innych rodzajów pytań 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zagadnienie bezinteresowności poznania filozoficznego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady sformułowanych w historii filozofii dylematów filozoficznych 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie formułuje pytania filozoficzne • proponuje własne wyjaśnienie zagadnienia bezinteresowności poznania • bierze udział w dyskusji na temat znaczenia filozofii w życiu człowieka
2. Myślenie filozoficzne, potoczne, naukowe. Rodzaje myślenia	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia terminy: <i>światopogląd, myślenie potoczne, ideologia, myślenie mityczne</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między filozofią a religią, sztuką i nauką 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zjawisko konformizmu poznawczego • przytacza argumenty przeciw „czystemu myśleniu” 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje powiązania filozofii i innych dziedzin życia człowieka • wskazuje na współczesne przykłady obecności myślenia mitycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź piętnującą lenistwo intelektualne
3. Czy słowa coś znaczą? Elementy logicznej analizy wypowiedzi	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje funkcje wypowiedzi • wyjaśnia terminy: <i>zdanie w sensie logicznym, sugestia, truizm, wypowiedź mętna</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przykłady niejasności wypowiedzi • wyjaśnia podział na zdania syntetyczne i analityczne 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady wypowiedzi zawierających sugestie i krytycznie je analizuje 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady – inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji – funkcji wypowiedzi • przekształca wypowiedzi mętne w zdania w sensie logicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje własne przykłady zdań analitycznych i syntetycznych (zarówno prawdziwych, jak i fałszywych) • tworzy przykłady zadań zawierających paradoksy

4. Co jest czym? Definiowanie	<ul style="list-style-type: none"> • odróżnia definicje sprawozdawcze i projektujące • charakteryzuje budowę definicji klasycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia błędy definicji sprawozdawczych 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje filozoficzną i praktyczną wartość definiowania 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje problemy związane z formułowaniem definicji realnych • podaje własne przykłady poszczególnych typów błędów w definiowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • nazywa i koryguje błędy zawarte w definicjach • świadomie tworzy definicje zawierające błędy i poddaje je dyskusji
5. Jak wyrazić i uzasadnić swoje przekonania? Argumentacja i dyskusja jako narzędzia filozoficzne	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i omawia podane w podręczniku rodzaje argumentacji • podaje cechy dobrej dyskusji 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje warunki akceptowalności omówionych argumentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje krytyki argumentacji nieracjonalnej i nieuczciwej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje inne niż omówione w podręczniku lub na lekcji rodzaje argumentacji, zarówno uczciwej, jak i nieuczciwej • podaje przykłady wypowiedzi, które mogą zostać ocenione jako argumenty poprawne lub niepoprawne 	<ul style="list-style-type: none"> • uczestniczy w dyskusji merytorycznej • proponuje zagadnienia do dyskusji
Powtórzenie wiadomości z rozdziału I	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawowe pojęcia związane z myśleniem filozoficznym 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zagadnień z zakresu poszczególnych dziedzin filozofii 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zróżnicowanie źródeł ludzkiej wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia relacje między historycznymi i kulturowymi źródłami filozofii • konstruuje własne przykłady poszczególnych typów argumentacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje etyczne racje na rzecz racjonalnego argumentowania
6. Czy światem rządzą zasady? <i>Arché</i> i początki filozofii	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia określenie „filozofowie przyrody” 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia koncepcje <i>arché</i> u filozofów jońskich i Pitagorasa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje społeczny, kulturowy i geograficzny kontekst kształtowania się pierwszych koncepcji filozoficznych • podaje różne rozumienia wyrazów „natura” i „przyroda” 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty na rzecz własnego rozumienia <i>arché</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat zasadności poszukiwania <i>arché</i>

<p>7. Lepsza jest zmienność czy stałość? Heraklit kontra Parmenides</p>	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia koncepcje <i>arché</i> w filozofii Heraklita i Parmenidesa 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na cechy bytu i niebytu w koncepcji Parmenidesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza metodę redukcji do absurdu i omawia „paradoks strzały” • wskazuje na wątki myśli Heraklita i Parmenidesa w filozofii Empedoklesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza przykłady zastosowania koncepcji wariabilizmu i statyzmu w myśleniu codziennym 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź będącą apologią koncepcji wariabilizmu lub statyzmu • bierze udział w dyskusji na temat przewagi jednego ze źródeł poznania: doświadczenia lub rozumu
<p>8. Świat składa się z atomów. Grecy i początki nauki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy koncepcji atomizmu u Demokryta 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice w pojmowaniu bytu przez Leucypa i eleatów 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje cechy metody empirycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje różne koncepcje <i>arche</i> wypracowane przez filozofów starożytnych z uwzględnieniem teorii atomistycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • rozważa kwestię wolności woli w świecie zdeterminowanym przez atomy
<p>9. Czy można poznać świat? Metoda Sokratesa i idealizm Platona</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia określenia: <i>wiedza subiektywna</i> i <i>wiedza obiektywna</i> • określa cechy metody majeutycznej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia platońską krytykę postrzegania zmysłowego • wyjaśnia platońskie rozróżnienie na świat idei i świat rzeczy 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje proces anamnezy jako podstawę platońskiej teorii poznania 	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje polityczne przemiany w Atenach w V/IV w. p.n.e. jako tło dla filozofii Platona • wykazuje przekształcenia platońskiej teorii poznania względem filozofii Sokratesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza rozmowę na dowolny temat za pomocą metody majeutycznej
<p>10. Jak poznawać świat różnorodnych rzeczy? Realizm metafizyczny Arystotelesa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje koncepcję realizmu metafizycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia arystotelesowską krytykę teorii idei • wskazuje na Arystotelesa jako na myśliciela łączącego wiedzę filozoficzną i naukową 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje dualizm jako koncepcję filozoficzną • wymienia rodzaje przyczyn i określa koncepcję celowości natury 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje różnice między myślą Platona i Arystotelesa w kwestii teorii wiedzy i metafizyki • uzasadnia występowanie różnych dualizmów w systemie Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje argumenty przeciw koncepcji celowości natury • omawia rodzaje przyczyn na przykładach innych niż omawiane w podręczniku i na lekcji

<p>11. Ile waży wiedza? Filozofia a nauka nowożytna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje materializm jako pogląd ontologiczny na tle innych koncepcji 	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje przemiany pojęcia materii w filozofii i nauce nowożytnej • opisuje założenia i problemy materializmu mechanistycznego i naturalistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia postulaty empiryzmu i opisuje koncepcję idoli Bacona • wskazuje na różnice między dedukcją a indukcją w dochodzeniu do wiedzy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnice między organiczną a mechaniczną wizją świata i społeczeństwa • omawia baconowskie typy idoli i podaje współczesne egzemplifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat skutków stosowania metody naukowej w różnych dziedzinach życia • podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady rozumowania dedukcyjnego i indukcyjnego
<p>12. Czy filozofia to tylko przypisy do Platona? Idealizm platoński w późniejszych epokach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje idealizm jako system filozoficzny 	<ul style="list-style-type: none"> • rekonstruuje racjonalistyczne wątki w filozofii Kartezjusza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia napięcie między wątpieniem a poszukiwaniem pewności w koncepcji Kartezjusza • wyjaśnia stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” na tle jego poglądów • przedstawia koncepcję rozwoju Ducha Absolutnego u Hegla i jego fazy 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje syntezy rozwoju idealizmu w filozofii nowożytnej • samodzielnie interpretuje stwierdzenie Berkeleya „Istnieć to być postrzeganym” w odniesieniu do wybranych przemian kultury współczesnej 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat przemian wybranego elementu życia społecznego, które odnoszą się do fazy rozwoju Ducha Absolutnego
<p>13. Czy w ogóle możemy coś wiedzieć? Sceptycyzm, czyli o wątpieniu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • określa tło powstania filozofii sceptycznej • zestawia poglądy sceptyków oraz Platona i Arystotelesa na naturę poznania 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje „postawę sceptyczną” Pyrrona i Sekstusa Empiryka oraz porównuje ją ze sceptycyzmem Montaigne’a 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia sceptyczną krytykę wnioskowania logicznego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie podaje przykłady krytycznych sądów na temat możliwości poznania zmysłowego, empirycznego i racjonalnego • wskazuje na związek sceptycznej teorii poznania i etyki 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź porównującą sceptycyzm Kartezjusza i Montaigne’a

Powtórzenie wiadomości z rozdziału II	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przemiany poglądów w kwestii poszukiwania <i>arché</i> przez filozofów starożytnych • porównuje typy idealizmów 	<ul style="list-style-type: none"> • zestawia idealizm, realizm i sceptycyzm jako koncepcje ontologiczne i teoriopoznawcze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza krytykę poglądów Demokryta z perspektywy filozofii Platona 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie wczesnych filozofów greckich dla rozwoju wielkich systemów filozoficznych Platona i Arystotelesa • wskazuje wątki idealistyczne, realistyczne i sceptyczne obecne we współczesnej kulturze 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadza krytykę poglądów Platona z perspektywy filozofii Demokryta
14. Wiedza o człowieku. Zwrot etyczny w filozofii starożytnej	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje podział duszy w filozofii platońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje koncepcje intelektualizmu etycznego Sokratesa i jego przemiany u Platona 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie sokratejskich haseł „poznaj samego siebie” oraz „wiem, że nic nie wiem” na tle wiedzy uzyskanej z poprzednich części podręcznika, szczególnie filozofii jońskiej i sceptycyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje inne niż omówione w podręczniku i na lekcji przykłady ab-solutyzmu moralnego • formułuje wypowiedź o znaczeniu obrazu śmierci Sokratesa dla filozofii platońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie tworzy wypowiedź na temat „Dlaczego ludzie czynią zło?”
15. Gdzie znajduje się złoty środek? Szczęśliwe życie według Arystotelesa	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia koncepcję eudajmonizmu • charakteryzuje podział dóbr w etyce Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje warunki cnotliwego życia w koncepcji Arystotelesa i wymienia rodzaje cnot 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasadę „złotego środka” jako podstawę cnot etycznych • podaje przykłady użycia wyrazów „szczęście” i „dobro” zaczerpnięte ze współczesnego życia społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje różnicę w pojmowaniu dobra przez Platona i Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, dlaczego tylko działania dobre-wolne są podstawą do formułowania ocen etycznych

<p>16. Przyjemność czy spokój? Filozofia życia według epikurejczyków i stoików</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje etykę hedonistyczną na tle koncepcji filozoficznych Epikura • rozróżnia rodzaje przyjemności w etyce hedonistycznej • wymienia typy dzielności według stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje lęków – przeszkód na drodze do szczęścia • wskazuje następców etyki epikurejskiej i stoickiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia stoicką koncepcję szczęścia i zestawia ją z koncepcją epikurejską • przedstawia warunki apatii jako stanu duchowej równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje możliwe negatywne konsekwencje stanu apatii w rozumieniu stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat relacji między spokojem a szczęściem • inicjuje dyskusję na temat sensu cierpienia
<p>Powtórzenie wiadomości z rozdziału III</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne nurty etyki starożytnej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia różnice i podobieństwa między etyką Arystotelesa i stoików 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia w wybranych koncepcjach etycznych prowadzące do nieszczęśliwego życia 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje poglądy na udział emocji i rozumu w życiu człowieka w wybranych koncepcjach etycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź na temat ograniczeń absolutyzmu moralnego jako koncepcji etycznej
<p>17. Co to znaczy, że coś ma wartość? Wprowadzenie do aksjologii</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zakres aksjologii jako działu filozofii • wymienia sposoby istnienia wartości 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia ogólną definicję wartości i podział na wartości pozytywne i negatywne oraz wartości deklarowane i realizowane 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza poglądy Schellera i Ingardena na hierarchię wartości • omawia poglądy na temat celowości wartości 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady hierarchii wartości, które funkcjonują w jego otoczeniu lub w społeczeństwie • przytacza sposoby rozumienia wyrażenia „wartość” z dziedzin wiedzy innych niż filozofia 	<ul style="list-style-type: none"> • tworzy wypowiedź, w której argumentuje za relatywizmem lub absolutyzmem aksjologicznym
<p>18. Co możemy wiedzieć o bogach? Filozofia a religia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dogmat, antropomorfizm, panteizm, ateizm, deizm</i> • omawia krytykę politeizmu w filozofii Platona i Arystotelesa 	<ul style="list-style-type: none"> • przytacza argumenty za istnieniem Boga według Tomasza z Akwinu • określa związek między filozofią Platona i Arystotelesa a filozofią myślicieli chrześcijańskich (Augustyn i Tomasz z Akwinu) 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia poglądy na naturę Boga w koncepcjach Kartezjusza, Berkeleyya i Kanta • opisuje relacje między politeizmem, monoteizmem oraz panteizmem 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia różnorodność związków między religią a filozofią • dokonuje próby krytyki argumentów na istnienie Boga przedstawionych przez Tomasza z Akwinu 	<ul style="list-style-type: none"> • bierze udział w dyskusji na temat znaczenia religii w życiu człowieka

Powtórzenie wiadomości z rozdziału IV	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe kryteria wartościowania • charakteryzuje relacje między filozofią a religią	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje koncepcje dotyczące Boga i absolutu sformułowane przez filozofów różnych epok	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza spór między subiektywistami a obiektywistami w kwestii sposobu istnienia wartości	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na związek aksjologii z innymi dziedzinami życia • wyjaśnia, jaki wpływ miały teorie starożytnych filozofów na teologię chrześcijańską	<ul style="list-style-type: none"> • argumentuje na rzecz istnienia lub nieistnienia boga
---------------------------------------	---	---	--	---	--